

Asia: VN/13333/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (valmistavan opetuksen lisäopetus ja aamu- ja iltapäivätoiminnan rahoitus)

Lausunnonantajan lausunto

Mitä mieltä olette perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksesta?

Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL) kannattaa sitä, että perusopetuslakiin lisätään säännökset perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksesta. Ehdotettu valmistavan opetuksen lisäopetus kestäisi enintään vuoden ja se olisi tarkoitettu niille maahanmuuttotäustaisille oppilaille, jotka eivät ole syntyneet Suomessa. Valmistavan opetuksen lisäopetus tukisi maahanmuuttotäustaisten oppilaiden oppimisedellytyksiä, hyvinvointia ja kotoutumista sekä yhdenvertaisuutta ja koulutuksellista tasa-arvoa.

MLL korostaa, että perusopetuksen valmistavaa opetusta ja sen lisäopetusta tulee järjestää maahanmuuttotäustaisen lapsen yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2023 noin 10 prosenttia valmistavan opetuksen oppilaista on ollut Suomessa syntyneitä.

MLL:n mielestä perusopetuksen valmistavaa opetusta eikä sen lisäopetusta tule rajata vain ulkomailla syntyneisiin lapsiin, vaan osallistumisen tulee olla mahdollista myös Suomessa syntyneille maahanmuuttotäustaisille lapsille, joilla on tarve valmistavalle opetukselle tai sen lisäopetukselle. Tällainen tarve voi olla esimerkiksi silloin, kun lapsi ei ole osallistunut varhaiskasvatukseen ja/tai esiopetukseen ja lapsen suomen- tai ruotsinkielen taito on riittämätön perusopetuksen menestykselliselle suorittamiselle. MLL ei pidä perusteltuna, että Suomessa syntyneiden maahanmuuttotäustaisten lasten osallistuminen kategorisesti estettäisiin valmistavaan opetukseen ja sen lisäopetukseen. Jos rajausta edelleen säilytetään jatkovalmistelussa, on näiden lasten riittävä tuki järjestettävä muilla keinoilla.

Onko perusopetuksessa järjestettävä valmistavan opetuksen lisäopetus mielestänne tarpeellinen?

MLL pitää perusopetuksessa järjestettävää valmistavan opetuksen lisäopetusta erittäin tarpeellisenä. Valmistavan opetuksen lisäopetus vahvistaisi maahanmuuttotäustaisten oppilaiden edellytyksiä osallistua perusopetukseen niin, että oppilailla on riittävä koulun opetuskielen, suomen

tai ruotsin kielen taito ja siten suoriutua perusopetuksesta. Lisäopetus tukee paitsi oppimisvalmiuksia niin myös kotoutumista ja hyvinvointia.

Onko perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksen rahoitusratkaisu toimiva?

-

Onko teillä lausuttavaa aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujen korottamista koskevaan osuuteen esityksessä?

Mannerheimin Lastensuojeluliitto vastustaa esitysluonnoksessa ehdotettua aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujen korotusta, koska huomattavat maksukorotukset heikentäisivät sosioekonomisesti huonossa asemassa olevien lapsiperheiden lasten osallistumismahdollisuuksia aamu- ja iltapäivätoimintaan. Tällä hetkellä aamu- ja iltapäivätoiminnan maksu saa olla lukuvuosittaisen 570 tunnin (kolme tuntia päivässä) osalta enintään 120 euroa kuukaudessa ja 760 tunnin (neljä tuntia päivässä) osalta enintään 160 euroa kuukaudessa. Esitysluonnoksessa maksuja ehdotetaan korotettavaksi yli 23 prosentilla niin, että maksu saisi olla 570 tunnin osalta enintään 148 euroa ja 760 tunnin osalta enintään 197 euroa. Maksujen korotuksella on tarkoitus kompensoida kunnille aamu- ja iltapäivätoiminnan valtionosuuteen tehtävää 7 miljoonan euron valtion rahoituksen leikkausta.

MLL pitää suunniteltuja maksukorotuksia kohtuuttoman suurina ottaen huomioon lisääntynyt lapsiperheköyhyys ja kasvaneet elinkustannukset. Vaikka perusopetuslain mukaan aamu- ja iltapäivätoiminnan maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava, jos huoltajan elatusvelvollisuus, toimeentuloedellytykset tai huollolliset näkökohdat huomioon ottaen siihen on syytä, niin maksuvapautus ja -alennusmenettelyt vaihtelevat kunnittain eikä perheillä ole usein tietoa maksuvapautus- ja alennusmahdollisuudesta. Ei ole myöskään valtakunnallista tietoa siitä, kuinka paljon maksuvapautuksia tai -alennuksia myönnetään. Maksujen korottaminen esitetyllä tavalla heikentäisi taloudellisesti vaikeassa asemassa olevien perheiden lasten mahdollisuutta osallistua aamu- ja iltapäivätoimintaan ja siten lisäisi lasten keskinäistä eriarvoisuutta.

Maksukorotusten vaikutuksia arvioitaessa on syytä pitää mielessä aamu- ja iltapäivätoiminnan perusopetuslakiin kirjatut tavoitteet: ”Aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteena on tukea kodin ja koulun kasvatustyötä sekä lapsen tunne-elämän kehitystä ja eettistä kasvua. Lisäksi aamu- ja iltapäivätoiminnan tulee edistää lasten hyvinvointia ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä ennaltaehkäistä syrjäytymistä ja lisätä osallisuutta.” Nämä tavoitteet jäävät toteutumatta monen lapsen osalta, kun perheillä ei ole enää varaa asiakasmaksuihin.

MLL:n auttaviin puhelin – ja verkkopalveluihin tulleiden yhteydenottojen perusteella aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistumisen kynnyksen matalana pitäminen näyttäytyy äärimmäisen tärkeää. Monelle lapselle aamu- ja iltapäivätoiminta tarkoittaa ennen kaikkea lasten perusturvallisuuden ja hyvinvoinnin tukemista liian varhaisissa yksinolon tunneissa.

Kuluvalla hallituskaudella on tehty runsaasti sosiaaliturvan leikkauksia sekä palvelujen heikennyksiä ja maksukorotuksia, jotka ovat vaikuttaneet kielteisesti taloudellisesti heikossa asemassa oleviin lapsiperheisiin. MLL pitää kohtuuttomana, että lapsuutta eriarvoistavat päätökset jatkuisivat edelleen. MLL toivookin, että suunnitelluista aamu- ja iltapäivätoiminnan valtionosuuden leikkauksesta ja aamu- ja iltapäivätoiminnan enimmäismaksujen korotuksista luovutaan.

Onko teillä lausuttavaa aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujen indeksisäännöstä koskevaan osuuteen esityksessä?

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että aamu- ja iltapäivätoiminnan kuukausimaksujen enimmäismäärät sidottaisiin indeksiin ja niitä tarkistettaisiin kuntien peruspalveluiden hintaindeksin muutoksen mukaisesti. MLL pitää maksujen sitomista indeksiin ongelmallisena tilanteessa, jossa elinkustannukset ovat nousseet merkittävästi, sosiaaliturvaan on tehty lukuisia leikkauksia ja jossa lapsiperheiden köyhyys on lisääntynyt. MLL muistuttaa, ettei lapsilisää ole sidottu indeksiin ja että sosiaaliturvan indeksikorotukset on pääosin jäädytetty.

Onko teillä muuta lausuttavaa esitysluonnoksesta (esim. vaikutusarvioinnit)

Hallituksen esitysluonnoksessa on varsin hyvin arvioitu esityksen vaikutuksia. Esimerkiksi aamu- ja iltapäivätoiminnan enimmäismaksujen korotusten kielteiset vaikutukset on tunnistettu, mutta valitettavasti niitä ei ole huomioitu esityksessä ja maksukorotukset ollaan toteuttamassa kielteisistä vaikutuksista huolimatta. MLL muistuttaa lainsäätäjää velvoittavasta lapsen edun ensisijaisuuden periaatteesta. Lapsen oikeuksien sopimuksen 3.1 artiklan mukaisesti kaikissa lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Nyt lapsiin kohdistuvia vaikutuksia on arvioitu esitysluonnoksessa, mutta aamu- ja iltapäivätoiminnan maksukorotuksia koskevissa säännöksissä vaikutuksia ei ole otettu huomioon.

Kuten esitysluonnoksessa todetaan, aamu- ja iltapäivätoiminnan maksukorotukset voivat johtaa aamu- ja iltapäivätoiminnasta pois jääneiden lasten yksinäisyyden lisääntymiseen koulupäivän jälkeen. MLL:n Lasten ja nuorten puhelimeen tulleissa yhteydenotoissa korostuu aikuisen kaipuu arjessa. Lähes 50 prosenttia kaikista yhteydenotoista puhelimesta (vuonna 2024) tilastoitiin kategoriaan, joka kuvaa lapsen tarvetta aikuisen aikaan ja läsnäoloon. Erityisesti pienet alakouluikäiset ottavat yhteyttä palveluun viettäessään arkeaan yksin. MLL muistuttaa, että kansainvälisesti vertaillen Suomessa pienten koululaisten päivät ovat lyhyitä ja vanhempien kokoaikatyö yleistä. Aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujen huomattava korotus nostaisi kynnystä toimintaan osallistumiselle ja heikentäisi työn ja perheen yhteensovittamisen mahdollisuuksia.

MLL korostaa, että aamu- ja iltapäivätoiminnan saatavuus ja kohtuuhintaisuus on turvattava kaikille 1. ja 2. vuosiluokan oppilaille ja että myös näitä ikäluokkia vanhempien alakoululaisten lasten tarve turvalliseen iltapäivään on tärkeä nostaa keskusteluun.

Voit jättää kommentit lausuntoon myös liitteenä

[MLLn lausunnon tiivistelmä - Valmistavan opetuksen lisäopetus ja aamu- ja iltapäivätoiminnan rahoitus.pdf](#)

livonen Esa
Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry